



*Sami
de Saad*

**Hladna predjela
za toplu braću**



Biblioteka

Minut

Knjiga sto četrdeset deveta



СТУБОВИ КУЛТУРЕ

Samir Sadiković

Hladna predjela za toplu braću

Beograd
2011.

Istinsko svetlo svetli u tami

Sv. Jovan



Gleda tako jednog dana Robinson Petka dok obrađuje *vrt*. Gleda ga, gleda i digne mu se. „Opa, *vidi ti njega!*“, usklikne. „Odavno mi se nisu javljali ovakvi *nagoni*.“

Sedne. Jedan sunčev zrak mu obasja glavu. Nasmeši se. A onda ustane. Počne da zvižduće. Začuje se cvrkut ptica.

A Petko se osmelne:

„Je l' ti to hoćeš mene da jebeš?“

Babu Dčonu

Vrt

Gleda tako jednog dana Robinson Petka dok obrađuje vrt. Tokom vremena provedenog na ostrvu, a ako je svaki čovek ostrvo za sebe, tako je i svako ostrvo metafora za čoveka u univerzumu, Robinson je napravio veličanstven vrt ispunjen najrazličitijim ukrasnim biljkama i egzotičnim voćkama. Zasadio je i stabljiku kanabisa, i uspeo je da oformi solidnu plantažu.

U trenucima nakon popušenog džointa, vrt mu se ukazivao kao zemaljski raj, svet čije je on središte, i bio je slika nebeskog raja i duhovnih stanja večitog blaženstva. „I sam Bog je vrt”, citirao bi svetog Jovana od Krsta, a potom bi obrazlagao kako je u islamu rečeno da je sam Alah vrtlar u vrtovima koji su rajskog stanja. „Mistik vidi Boga u vrtu”, govorio bi Petku Vasinine mudrosti, „a samog sebe u travi”. Tu bi ga spopali napadi smeha, jer svako pominjanje trave asocijalo bi ga na kanabis.

Međutim, Petko nije delio Robinsonove metafizičke opservacije. Vrt je za njega imao

drugu konotaciju, i služio je uglavnom kao mesto sadističkog pražnjenja. „Jebeš ti tripovanje”, govorio je svojoj ženi Petki, majmunici, dok bi delili džoint, a Petka bi klimala glavom. Ali, kako bi vreme odmicalo, u njoj se budilo sentimentalno sećanje na njihovo venčanje u krošnji drveta gde ih je kum Robinson krstio; pred Bogom ih je predstavio recitujući veličanstvene stihove *Pesme nad pesmama* :

Ti si vrt zatvoren,
Sestro moja, nevjesto
Vrt zatvoren, u studenac zapečaćen...

Izvore u vrtovima,
Studenče vode žive,
I koja teče s Livana.

Ustani, sjevere,
I hodi, juže,
I duni po vrtu mom,
Da kaplju mirisi njegov;
Neka dođe dragi moj u vrt svoj,
I jede krasno voće svoje.

Dođoh u vrt svoj,
Sestro moja, nevjesto,

Berem smirnu svoju i mirise svoje,
Jedem sat svoj i med svoj,
Vino svoje i mlijeko svoje;

Jedite, prijatelji, pijte

I opijte se, mili moji!

(Pjesma nad pjesmama, 4:12 - 5:1)

Tako bi Petka recitovala, i to ju je učvršćivalo u ljubavi prema Petku odagnavajući joj bolnu sliku njihovog susreta u šumi, gde je bila izložena silovanju. Ustvari, ta slika je sve više bleдела i sve se češće nalazila u nedoumici: da li ju je silovao Petko, ili je bio samo jedan od učesnika u činu, ili ju je pak, nakon redaljeke čopora majmuna, spasao.

Svejedno, što bi intenzivnije duvala, sećanja na njena problematična mladalačka seksualna iskustva, i to ne samo sa svojom vrstom već i sa ostalim stanovnicima ostrva (oh, još ne može da zaboravi jednog razularenog i pohotnog magarca sa zlatnom grivom i srebrnim kopitima), bleдела su i pretvarala se u ugodan osećaj da se dobro udomila. To bi pojačalo njenu se-

ksualnu požudu ka Petku, i najraznovrsnijim iskustvima i ludorijama obezbeđivala bi mu dug i veličanstven orgazam.

No, ono što je Petka sputavalo u seksualnom činu, a otkad nisu zajedno toga se sa setom priseća, bilo je Petkino uzdržavanje od ljubljenja. Kad god bi to pokušao, ona bi okretala glavu pošto je verovala da je ljubljenje grešan čin koji direktno vodi u pakao. Nije joj smetalo niti se libila da se ljube po ostalim delovima tela, da se uzajamno obližu, ali dodiri usana nisu dolazili u obzir! Petko, kao i svi do ušiju zaljubljeni muškarci, patio je tiho zbog tog i zadovoljavao se ljubljenjem njenih divnih sisa koje su se otezale do kolena.

Što se pak tiče samog održavanja vrta, Petko je uglavnom bio revnosta. Uglavnom, jer pod revnošću se ne mogu svrstati postupci poput zapišavanja Robinsonovih najomiljenijih biljaka. On nije, kao Robinson, u lepoti cveća uviđao nikakav znak koji u duši budi sećanja na večnost. Podsmevao se tlapnjama o cveću koje govori svoje jezike, recimo bobice mandagore su simbol ljubavi, lotosi sa otvorenim laticama ukazuju na sunčani točak, a duša je u svom usponu prošla kroz sve nivoe života, spoznajući šta je biljka. Zamaraju ga Robinsonove interpreta-

cije o duši, njegova opširna obrazlaganja o tome kako mnoga živa bića nemaju ni vid, ni sluh, ni čulo mirisa, a veoma mali broj njih ima moć rasuđivanja i razumske spoznaje, što im ne uskraćuje posedovanje duše. Budući da život ima više značenja, poseduje um, opažanje, kretanje i mirovanje u mestu, kao i kretanje radi hranjenja, to biljkama obezbeđuje posedovanje duše jer ne rastu samo gore i dole, nego se podjednako razvijaju u oba smera i na sve strane hraneći se i živeći dok su u mogućnosti da uzimaju hranu. Ili pak, Robinsonova umovanja, da je duša zvezda na nebu što treperi i svetluca? Pa koja je od tog mnoštva baš tvoja zvezda?! I šta su, od sveg nabranjanja, ustvari zvezde? Stub kosmosa, ekseri nebeski, duše naše ili duše umrlih, prozori sveta ili nebeske rupe?! I ako je duša, ta zvezda, neprekidno s tobom, gde se gubi danju? Jede li je sunce? A ako je nagomilana energija neba koja ima vrednost prikovanog groma, nije li onda samo njeno posedovanje opasno? Možda je zbog toga čas u nama, a čas je teramo na nebo? I zašto baš na nebo, što nije u zrnu peska, krilu leptira, semenci ploda ili u nekoj od suza koje naviru Petku u trenucima kad prekardaši sa duvanjem? Duša može da bude bilo gde, a ne u nečem tako dalekom, tako hlad-

nom, što ti samo nanosi štetu dugim posmatranjem: bode ti oči, možeš da zasuziš!

Tako bi Petko razmišljao, hiljadu zašto i nijedno zato, al više iz inata prema Robinsonu nego iz sopstvenog ubeđenja, pošto je bilo kakvo ubeđenje kategorija neslobode. Ne mogavši pri tom da zaboravi posprdnu scenu u kojoj mu ovaj nadenjuje ime.

Pre toga se Petko nije nikako zvao. Živeo je na ovom ostrvu bez prisustva ljudi još od vremena svog dečastva. Kao mladom ratniku u svom plemenu, kome se sad nije sećao ni imena, mesta, jezika, bilo čega iz tog perioda, prilikom lova desila mu se nesreća, i jedino što kroz maglu pamti jeste noć u kolibi plemenskog vrača. Pamti njegove užarene oči ali ne i reči kojima mu se obraća. Potom pamti i ukus tečnosti koju ispija. Pred zoru ustaje i vidimo ga kako pešačeći morem dolazi na ovo ostrvo. Dolazi do zaključka da je čovek najopasniji stvor i spokojan je u svojoj samoći: najintenzivnijem prisustvu odsutnosti.

No, ipak se obradovao belom čoveku koji se jednog dana pojavio na brodu, bez obzira na to što je ovaj kasnije u svojim dnevnicima i nekim piskaralima ispričao sasvim drugačije verzije. Jer čovek je čoveku radost. Čak je i nekih

desetak ljudi preklanih vratova sa broda preneo i sahranio. Potom je strpljivo ostrim kamenom razbijao lance oko njegovih ruku i nogu. Pokazao mu je i špilju u koju Petko nije hteo da ulazi, jer špilja je pasivno i negativno naličje bića i života, prazno stecište postojanja i boravište smrti, i u njoj se nije mogao održavati na površini vode. A jednom se zamalo i udavio u vrtlogu na samom ulazu. Tu je Robinson smestio svoj brod.

I tada je, na samom početku, odavno je toga svestan, napravio najozbiljniju grešku. Dozvolio je Robinsonu da ga podučava svom jeziku. Doduše, ruku na srce, svoj bejaše zaboravio, nije mu bio potreban, njegove misli nisu tražile potporu u jeziku. No pristanak na komunikaciju drugim jezikom je dragovoljno prihvatanje ropstva; sopstveni pristanak na podređen položaj. Robovanje jeziku je čak gore i od rasnog robovanja, ako dobar ukus robovanje može uopšte gradirati. Tako da biva upleten u dvostruko ropstvo. S tim što ga rasno robovanje uopšte ne brine. Bez obzira na to što u talogu podsvesti belci crnce povezuju sa primitivnim stepenom čoveka u kom preovladava divljaštvo, u pitanju je bumerang: raseljavaju ih po kontinentima besplatno, rade i množe se, uz muziku tri-

puju im svoju kulturu, okretniji su i fizički sposobniji, što im obezbeđuje društveni status, i hop, za nekoliko stotina godina na sceni su drugačije situacije.

Sve u svemu, da Robinson nije toliko voleo svoj vrt, i on bi se divio odnosu koje su napravile biljke. Desetine različitih vrsta jedne do druge, svaka *govori svoj jezik* a nesmetano egzistiraju. Nije bitno izgovarati i razumevati reči, bitni su tonovi, toplina i iskrenost u glasu i gestu; zar njegov odnos sa svojom ženom Petkom nije najbolja potvrda toga?!

Avaj. Radoznanost je prapočetak svakog budućeg kajanja, i Petko ubrzo sa Robinsonom ispija poprilične količine raznog alkohola iz brodskih rezervi. Ispija Petko i čavrlja li čavrlja na Robinsonovom jeziku, a ovaj se prenemaže od smeha. Te kako ovo, te kako ono, a on ovo 'vako, ono 'nako, ili naopako ovo 'nako ono 'vako i sve tako. Par terevenki i evo Robinsona zamišljenog i svečanog, „Moramo te nekako zvati, to je još jedan od usuda prokletstva, potreba čovekova da imenuje sve oko sebe i u sebi.” „A, a, moramo me zvati, moramo me klati”, krevelji se Petko a , Robinson s levom rukom na njegovoj glavi i desnom dignutom u vis, teatralno izgovara: „Petko! Jer pamet koristi retko!”

Tu scenu, to poniženje koje će ostaviti senku na celokupan njihov dalji odnos, Petko ne može da oprostí Robinsonu. On mu to doduše ne govori, jer nije siguran da li samo umišlja da je to nešto posprdno. To, s ove vremenske distance, samo sluti sećajući se čudnih događaja i košmarnih snova iz tog perioda koje je Robinson imenovao nerazumljivim rečima *delirium tremens*. „To je verovatno neko zajebavanje na moj račun”, zaključio je Petko i zacrtao cilj: osvetiće mu se ponižavanjem onoga što ovaj najviše voli: ukrasnih biljaka.

Tako da, čim se Robinson uputi ka svojoj steni s namerom da meditira, mrmrljajući Samuelove reči: „Gospod je moja stijena i grad moj i izbavitelj moj“ (*Druga knjiga Samuelova*, 22:2), Petko se laća svog bogohulnog zadatka. Jednoj leji ruža ne može da oprostí što ga je izbola svojim trnjem. Robinson blebeće Vasitine mudrosti: „Ko želi da razmišlja o slavi Božijoj, nek posmatra ružu“ i Petko, pošto zna da čovek ne da ne može, već neće da živi bez Boga, ode i posmatra. Posmatra posmatra posmatra, zamanta mu se u glavi, padne, trnje ga izbode. Ne reaguje na Robinsonovo prenemaganje od smeha, smišlja pogrdne reči, izmišlja vradžbine i bajalice. Dok je ovaj na steni, po ružama posipa pra-

šinu jer će im tako oduzeti senku, materijalni simbol napuštene duše, i više se neće moći pojavljivati pred suncem. Nije mu promakao detalj da je Robinson, sišavši s broda, stresao prašinu sa sandala i tim postupkom, kasnije mu je to objasnio, simbolizovao napuštanje prošlosti, potpun raskid, poricanje svega što je ta prašina predstavljala: domovine, porodice, prijateljstva i tako dalje. Posuti prašinu po nečijoj glavi siguran je znak smrti. Pri tom Petko pevuši one melodije koje bude plač vetra, jauk razbijenog talasa o stenu, Petkin uzdah nakon nekog mračnog tripa. U tim melodijama su urezane magijske, svete reči koje se ostvaruju kad budu izgovorene. Onaj ko zna *ime* neke stvari ima vlast nad njom. Jednoj stabljici je skinuo sve trnje i upućuje joj zajedljive opaske o izgledu. Sada je razgolićena i lišena spoljne odbrane, bezopasna; više se ne može poistovećavati sa *svetlosnim zracima koji izvire iz tela Otkupitelja*. Jednoj drugoj ruži je otkinuo latice i nazvao je Robinson Drugi, pošto su sad oboje ćelavi. Ona sad ne miriše i ne opija. Podsmeva se anegdoti o Apulejevom magarcu koji je zadobio ljudski oblik pošto je pojeo venac crvenih ruža. Podsmeva se uopšte ljudskoj potrebi da imitira Božije stvaranje. Bog je stvorio šumu, njena stabla su po-

srednik između zemlje, u koju uranjaju svoje korenje, i nebeskog svoda, koji dosežu i dotiču vrškom krošnjji, te omogućuju stvaranje kiše, vazduha, života. Bog svoju ideju stvaranja materalizuje šumom, čovek tu ideju idealizuje vrtom. MaterIALIZACIJA i idealizacija. Šuma je sva u bujanju, u neprekidnom procesu kretanja, vrt je, kao kontrolisano reprodukovanje prirode, stišavanje strasti, sputavanje seksualnosti. Nije vrt slika raja, to je uvreda Stvoritelja, prikrivena takmičarska potreba, nagon za potiskivanjem. Tako da Petko, u trenucima romantičnog zanos, ne poklanja Petki cveće iz vrta. Savije joj džoint kom se ona neizrecivo raduje, a ona mu poklanja cvet iz šume od biljke koro, koja stimuliše odlučnost u govoru i rečitost. Prija mu njena vragolanska priroda, ova duhovitost kojom ga zadirkuje. On zna da majmuni ne govore ne zbog toga što im je mozak tri puta manji od čovečijeg, već zbog toga što su mudri. I sam Bog čuti. Odbijanje govora je zapravo onomatopeja tajne bivstva. Dovoljni su zvuci koje ispuštaju, oni imaju svoje značenje. Recimo, kad je zvuk niži, Petka je gladna. Radost iskazuje visokim tonovima, seksualnu uzbuđenost njihovim. Zato i ne pokušava da navede razloge zbog kojih je voli. On je voli zato što voli, s one

strane logike i to je dovoljno. Jer svako biće nosi u sebi znak i instinktivno i bez prestanka traži odgovarajuću polovinu samog sebe koja nosi iste znake. Sve to Petko jednostavno *zna*: belci sve beleže u knjige da ne bi zaboravili, a njegovi preci su uzimali za žene životinje, naučili sve njihove običaje, i prenosili ta znanja sa naraštaja na naraštaj. Belcima se majmuni prikazuju kao slika nepristojnosti, bluda, uzbuđenosti, oholosti i taštine. Vide u njima posledicu razdraženosti koja potiče od sličnosti sa *dlakavim pretkom*, karikaturom ega kojim dominiraju brutalnost, požuda i pohota: on je prezrena slika onoga čega se čovek u sebi mora uklanjati. Međutim, majmun je u *ono doba bio poput čoveka*, vladalac kalendara i sati, vodič duša mrtvih, psihopomp, upućeni mudrac koji prikriva svoju pravu narav. Dakle, sve to Petko *zna* i bezbrižan je u snazi svoje ljubavi. I sami ovi magijski obredi, ovo njegovo čeprkanje po vrtu, predstavljaju čin vere u *nauku* koja tek treba da se rodi; to je njen prvobitni, stidljivi oblik. Obred je kao senka koja ide ispred tela kojem pripada, potpuna kao i telo i isto tako dovršena i koherentna u svojoj nematerijalnosti kao i materijalno biće kome samo prethodi. Tako da je mentalno zaokupljen jednim krastavcem koji

simbolički predstavlja kurac. Krastavac je posrednik između zemlje i čoveka, između dve oblasti koje su na početku razdvojene. Petko ga mazi svojim šakama tako da intencionalnošću svog obreda dovodi do pojavljivanja kontinuiteta koji služi kao naknada na planu u kom je prvobitna praznina još neartikulisana. Krastavac u ritualu jeste kurac, ali kurac nije krastavac. Krastavac je ravan kurcu, kurac spermi, sperma spermatozoidu, spermatozoid kurcu – ali takva gradacija nije moguća i obrnuto, pošto je besmislena.

Vidi ti njega

Gleda tako jednog dana Robinson Petka dok obrađuje vrt. Gleda ga, gleda i digne mu se. „Opa, vidi ti njega!”, usklikne.

Dugo mu se nije dizao i sad je začuđen i zavidljiv. Sav se posvećuje ukrućenosti uda odagnavajući neugodnost što mu se digao na Petka. Jer seća se, ima od toga pola veka, svoje mladosti, kada je u sistemu značenja kurac bio Istok, Levant, mesto i izvor života, topline, svetla. Centar oko kojeg se granaju noge, ruke, kičma – kroz koju teče seme, i glava – u kojoj se seme začinje. *Bonus penis pax in domus*, bila je parola kojom se podupirao i uravnotežavao čovek, a samim tim i poredak sveta.

Kasnije, mnogo kasnije, kada je već *Propovednik nad vodama*, koji sa svojom posadom plovi morima i propoveda veru u Jednoga, radikalizuje ulogu *pravednika* koji uravnotežava svet. Posadu podvrgava obrezivanju, pošto neke baštine uspomenu na prvo sagrašenje čuvaju tim ritualom. Isto kao i praotac Avram kad je obre-